

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ
Καθηγητής: Παναγιώτης Α. Φούκας
Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟ 1940

α. Εισαγωγή / Προθέρμανση σκέψης

- Ποιοι είναι οι ήρωες για εσάς;
- Το ξέρετε ότι για παλαιότερες γενιές οι αγωνιστές του '40 υπήρξαν ήρωες για πολλούς νέους;
- Πώς σας φαίνεται αυτό;

β. Επιφανείς προσωπικότητες

- *Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χρυσάνθος*: αρνήθηκε να «παραδώσει» συμβολικά την πόλη των Αθηνών στους Γερμανούς κατακτητές. Δήλωσε: «Ο επικεφαλής της Εκκλησίας δεν παραδίδει την πρωτεύουσα της πατρίδας του εις ουδένα ξένον. Ο επικεφαλής της Εκκλησίας ένα καθήκον έχει: να φροντίσει διά την απελευθέρωσιν αυτής». Αρνήθηκε, επίσης, να ορκίσει την Κυβέρνηση Τσολάκογλου, την οποία όρισαν οι Γερμανοί.

- *Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Δαμασκηνός*: Οργάνωσε ένα πανελλήνιο δίκτυο παροχής βοήθειας στους Έλληνες, τον Εθνικό Οργανισμό Χριστιανικής Αλληλεγγύης (Ε.Ο.Χ.Α), η οποία παρείχε στον λαό διατροφή, περίθαλψη, προστασία, κ.ά. Κατηγορούσε ευθέως και απροκάλυπτα τους Γερμανούς κατακτητές από τον άμβωνα, με αποτέλεσμα ο κατοχικός πρωθυπουργός Γ. Τσολάκογλου να τον απειλήσει λέγοντάς του: «Μακαριώτατε, προσέχετε μήπως οι Γερμανοί σας τουφεκίσουν» και ο Δαμασκηνός με το γνώριμο, αγέρωχο, ύφος του απάντησε: «Οι στρατηγοί τουφεκίζονται, οι αρχιερείς απαγχονίζονται και είμαι έτοιμος προς τούτο».

- *Ο παπάς που έσωσε το θωρηκτό Αβέρωφ*

Απρίλιος του 1941. Το πολυθρύλητο θωρηκτό του Πολεμικού Ναυτικού «Γ. ΑΒΕΡΩΦ», που είχε κατατροπώσει τον τουρκικό στόλο στον Α΄ Βαλκανικό πόλεμο, βρίσκεται τώρα αραγμένο στα νερά της Ελευσίνας, περιτριγυρισμένο από

συρματοπλέγματα, για να ασφαλισθεί από τις τορπίλες των εχθρικών υποβρυχίων. Η διαταγή του Γ.Ε.Ν. (Γενικού Επιτελείου Ναυτικού) απόλυτα αυστηρή. Απαγορεύεται ο απόπλους του.

Τότε, ο στρατιωτικός ιερέας του «Αβέρωφ», ο Αρχιμανδρίτης Διονύσιος Παπανικολόπουλος, πήρε τη δυναμική πρωτοβουλία και ύψωσε φωνή διαμαρτυρίας. Ήταν Μεγάλη Πέμπτη και λίγο πριν τελέσει την Ακολουθία των Παθών στο εκκλησάκι του πλοίου, κάλεσε επειγόντως το πλήρωμα του υπερήφανου караβιού και με βουρκωμένα μάτια τους είπε:

«Παιδιά μου, θέλουν να μας βουλιάξουν το θρυλικό μας καράβι. Το βαστάει αυτό η ψυχή σας; Τέτοιο άδοξο τέλος θα έχει το πιο δοξασμένο καράβι μας, το «Αβέρωφ»; Θα μας καταριώνται από τον ουρανό οι ψυχές των ηρώων μας ναυτικών, του Μιαούλη, του Κανάρη, του Κουντουριώτη, της Μπουμπουλίνας. Ιδέστε με τα ψυχικά σας μάτια, παιδιά, τον Ναύαρχό μας Παύλο Κουντουριώτη στον ουρανό. Κλαίει, και μας εξορκίζει να μη δώσουμε τέτοιο τέλος στο καράβι, αλλά τέλος ανάλογο με τη δόξα του. Τι λέτε, παιδιά;».

Τότε όλοι οι ναύτες και οι αξιωματικοί είπαν: «Παπά, θα κάνουμε ό,τι μας πεις».

Και συνέχισε ο π. Διονύσιος:

«Πρέπει να πάρουμε το «Αβέρωφ» και να φύγουμε. Πρέπει να σώσουμε την τιμή του. Μα, πρέπει να είμαστε και εξηγημένοι. Θα λάβετε υπ' όψιν σας ότι μπορεί να βουλιάξουμε περνώντας το ναρκοπέδιο... Αν –Θεός φυλάξει– βουλιάξουμε, τότε εμείς μεν θα πάμε όλοι δοξασμένοι στον ουρανό να βρούμε αιώνια ανάπαυση, η τιμή δε του Ναυτικού μας θα μείνει πάντα στην ελληνική ιστορία ένας θρύλος. Τι λέτε, έπειτα από αυτά, παιδιά;».

Και όλοι με δάκρυα φώναξαν: «Θα φύγουμε, Παπά, με το «Αβέρωφ» και ό,τι πει ο Θεός ας γίνει»...

Σε λίγο άνοιγαν δίοδο στα συρματοπλέγματα. Το καράβι πέρασε το ναρκοπέδιο χωρίς να αγγίξει τις νάρκες... Κανένα βομβαρδιστικό των Γερμανών δεν αντιλήφθηκε το κρυμμένο αυτό δοξασμένο καράβι!

Με τα φώτα σβησμένα μόλις νύκτωσε, το «Αβέρωφ» κατευθύνθηκε με την πιο δυνατή ταχύτητα προς την Κρήτη. Και ενώ διέσχιζε ατρόμητα τα νερά του Αιγαίου, ο π. Διονύσιος είχε βγάλει τον Επιτάφιο και έψελναν όλοι μαζί τα Εγκώμια μέσα σε ατμόσφαιρα ουράνιας μυσταγωγίας.

Πρωί πρωί έφθασαν στη Σούδα. Και από εκεί μετά λίγες μέρες το θωρηκτό μας με το πιστό του πλήρωμα και εμψυχωτή τον ιερέα του Διονύσιο Παπανικολόπουλο έφθανε στην Αλεξάνδρεια!

- Οι μάχμιοι ιερείς

Ο αρχιμανδρίτης Σεραφείμ Τίκας οργανώθηκε στην αντιστασιακή οργάνωση του Εθνικού Δημοκρατικού Ελληνικού Συνδέσμου (Ε.Δ.Ε.Σ.), ενώ στο Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου (Ε.Α.Μ.) έδρασε ο ηγούμενος της Μονής Αγάθωνος της Υπάτης, αρχιμανδρίτης π. Γερμανού Δημάκη (παπα – «Ανυπόμονος»).

- Οι ανώνυμοι ιερείς

Οι απλοί ιερείς προσεύχονται για τους αγωνιζόμενους στρατιώτες και τις οικογένειές τους, γίνονται οι εμψυχωτές και παρηγορητές των οικογενειών εκείνων των οποίων οι σύζυγοι και τα παιδιά έπεσαν μαχόμενοι υπέρ Πατρίδος, συμμετέχουν και μοιράζονται την πείνα και τη δυστυχία με το ποίμνιό τους, ενώ βοηθούν όσο μπορούν με όλες τους τις δυνάμεις οργανώνοντας τα συσσίτια.

γ. Θέμα προς συζήτηση

Πρέπει η Εκκλησία και ο κλήρος (ιερείς) να συμμετέχουν ενεργά στους πολέμους;
Ο Χριστός δεν είπε να αγαπάμε και τους εχθρούς μας;